

Tommi Melender
Rautakausi

WSOY

The bottom half of the cover features a large, abstract graphic design. It consists of thick, expressive brushstrokes in shades of orange, red, and black, creating a sense of movement and texture. The strokes are layered and overlapping, with some areas appearing more saturated than others. The overall effect is dynamic and somewhat chaotic, contrasting with the clean, typographic elements above.

Tommi Melender
RAUTAKAUSI

Romaani

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© TOMMI MELENDER JA WSOY 2018

ISBN 978-951-0-42157-4

PAINETTU EU:SSA

Haastattelija: Oletko ollut koskaan poliittisesti aktiivinen?

Samuel Beckett: En, mutta liityin vastarintaliikkeeseen.

Kaikissa kirjoissa on kaikuja toisista kirjoista. Niin *Rautakaudessakin*. Kaikujen lisäksi *Rautakaudessa* on toisten kirjojen päälle kirjoitettuja osuuksia. Erikseen on syytä nostaa esiin Veijo Meren *Peiliin piirretty nainen*, Sheila Hetin *Motherhood* ja Albert Camus'n *Sivullinen*.

O1

ONERVA KATSOO LASTA. Lapsi on Luukas, kahdeksanvuotias poika yläkerran asunnosta, mutta Onerva ei näe Luukasta, vaan lapsen sinänsä. Vailla kasvoja, nimeä, minuutta. Onervan sisällä läikähtää ensin lämpö ja sitten suru. Hän haluaisi kumartua lapsen puoleen, luopua myös omista kasvoistaan, nimestään, minuudestaan. Olla pelkkä nainen. Nainen sinänsä. Hän halaisi lasta, ottaisi syliin, puhaltelisi niskaan, kuiskisi helliä sanoja. Lapsi olisi turvassa, mikään paha ei koskettaisi häntä. Kyyneleet kihoaavat Onervan silmiin. Hän sulkee silmänsä ja kutsuu avukseen järkeä. Niin Onerva tekee aina kun hänen sisältään nousee vahvoja tunteita, jotka tekevät heikoksi. Onerva pitää heikkouttaan alaikäisyytenä. Kun on alaikäinen, ei saa otetta itsestään, ei hahmota asioiden suhteita, vaan ajautuu impulssien vietäväksi. Se on viheliäistä. Onerva haluaa olla aikuinen, ajatella täysivaltaisen ihmisen tavoin. Sehän on valistuksen ihanne, monella tavalla harhainen, mutta elämässä pitää olla kiintopisteitä, ja mieluummin aikuisen kuin alaikäisen kiintopisteitä.

Mitä kuuluu, Onerva kysyy samalla kun pyyhkii silmiään hihansuihin. Lapsi sinänsä muuttuu takaisin Luukak-

seksi. Pieneksi, vajavaiseksi olenoksi, eli sellaiseksi, joista Onerva ei ole koskaan erityisemmin pitänyt. Pitkät ajat Onerva soimasi itseään moisista ajatuksista, eikä uskaltanut puhua niistä kellekään, mutta enää hän ei halua kieltää niitä. Ihmisillä on kaikenlaisia ajatuksia, kauniita ja rumia, hyväksyttäviä ja paheksuttavia, sovinnaisia ja epäsovinnaisia. Ajatukset eivät käytä ihmisiä, vaan ihmiset ajatuksia. Mitä muuta sivistys on kuin sielun yöpuolen kurissa pitämistä eli viime kädessä sitä, ettei tapa, vaikka tekisi mieli tappaa? Vain ihmisrobotti kykenee täydelliseen mielen hygieniaan, tuntemaan pelkästään sallittuja tunteita ja ajattelemaan pelkästään sallittuja ajatuksia. Sellaisista olennoista koostuva maailma olisi painajaismaailma, loputtoman tarkkailemisen ja rankaisemisen tyyssija. Onerva kirjoitti uusimpaan kirjaansa esseeseen »Lastenvihaajan synnintunnustus», jossa paljasti raadollisimmat tunteensa noita pieniä, vajavaisia olentoja kohtaan. Kustantaja yritti taivutella häntä jättämään tekstin pois tai ainakin lisäämään siihen päivänvaloa, mutta Onerva ei antanut periksi. Kaikesta voi ja pitää kirjoittaa, etenkin sellaisista asioista, joista itesesuojeluvaisto tai yleinen säädyllisyys kehottavat vaikenemaan. Nykyinen yhteiskunta palvoo lapsia, tai ei oikeastaan lapsia, vaan lapsuuden ideaa. Lapset ovat kalteinta, lapsissa on tulevaisuus. Meistä aikuisista ei ole niin väliksi, mutta lasten eteen meidän on tehtävä kaikkemme. Lapset ovat luovia ja luonnollisia, heillä on rikkautenaan rajaton mielikuvitus ja mielikuvituksessaan kätkeyty viisautta, jonka me aikuiset olemme kadottaneet. Oksettavaa lässytystä. Jeesuksen sanat »lasten kaltaisten on Juma-

lan valtakunta» ovat aina kammottaneet Onervaa. Vain houkka usuttaa täysivaltaisia ihmisiä vajoamaan alaikäisyyteen, sumentamaan järjen ja kutsumaan tilalle houreet.

Luukas nostaa katseensa Onervaan ja vastaa: Ihan hyvää. Poika valehtelee. Hänellä ei mene hyvin, ei koskaan. Onerva aistii sen Luukaksen pälyilevästä haavoitetun eläimen käytöksestä. Luukaksen isä, haljakka mies, tervehdii vastaan tullessaan aina kohteliaasti ja vaihtaa muutama yhden tekevän sanan. Hänen nimensä on Markku, hän kertoi sen ensitapaamisella: Tervetuloa taloon. Minä olen Hellbergin Markku tuolta teidän yläkerrasta. Jos tulee mitä tahansa kysyttävää, voitte kääntyä puoleeni. Markku puhuu huolitellusti, hyperkorrektein sanakääntein, pukeutuu halpaan mutta hyvin istuvaan pikkutakkiin ja suoriin housuihin. Hän näyttää niin vaarattomalta, että vaaran merkit suorastaan huutavat hänestä. Onerva on monet kerrat havahtunut kesken kirjoitustöidensä Markun yläkerrassa karjumiin kirosanoihin. Joskus asunnosta kuuluu läiskiviä ääniä, joiden Onerva päättelee syntyvän siitä, kun Markku sivaltelee nahkavyöllä seiniin uhkaillessaan vaimoaan tai lastaan.

Mitä kaikkea Luukas joutuu näkemään ja kokemaan sellaisessa kodissa? Hellberg, Helvetinvuori. Poika on hiljainen, koska pelkää, ja varuillaan, koska tietää, että pelkoon on aihetta. Pojan elämä on todennäköisesti pilattu jo ensimmäisten elinvuosien aikana. Hän ei pääse ikinä irti pelostaan tai sitten hän laittaa toiset pelkäämään, muut-

tuu isänsä kaltaiseksi raateluhampaat lähimmilleen paljastavaksi tyranniksi. Äh. Onerva tietää sortuvansa hätiköityihin johtopäätöksiin. Eihän hänellä ole tarkkaa käsitystä Luukaksen kotioloista, hän vain yhdistelee satunnaisia havaintoja ja tarinallistaa ne, tekee Markusta sortajan ja Luukaksesta sorretun. Niin toimivat ihmiset, tarinoita luovat otukset. Luukaksen pyöreät suurisilmäiset lapsenkasvot herättävät vaistojen hämärissä uinuvan suojelehalun. Sekö Onervaa ajaa? Akilles ei suostu ottamaan vakavasti hänen epäilyksiään yläkerran Helvetinvuoresta. Akilleksen mielestä Onervalla on vain vilkas mielikuvitus niin kuin kirjailijoilla yleensäkin. Se Hellbergin setä on täysin harmiton tyyppi, Akilles sanoo, sellainen nyrkillä tapettava. Akilles haukottelee suurieleisesti, kun Onerva yrittää todistella, että juuri harmittomat tyypit kätkevät sisälleen synkimmät salaisuudet.

Etkö sä ole kuullut, kuinka se raivoaa siellä Helvetinvuorellaan? Huutaa vittua ja perkelettä ja läiskii remmillä seiniin?

Tavallisia elämän ääniä. Mua oudoksuttaisi, jos siellä olisi ihan hiljaista. Etkä sä tiedä, mistä se läiske johtuu. Et sä ole nähnyt Hellbergin setää sivaltelemassa vyöllään.

Entä Luukas?

Sellainen hiljainen ja rauhallinen poika. Viihtyy omissa oloissaan. Mä olin samanlainen tuon ikäisenä. Ihan normaalia.

Se on aina niin varuillaan. Se pelkää.

Ujo se vain on. Eikä sitä varmaan kiinnosta jutella aikuis-
ten kanssa.

Ei se ole pelkkää ujoutta. Ne sen silmät...

Mitä sen silmissä muka on?

Jotain lasittunutta. Jotain jälkikuva.

Jälkikuva mistä?

Pelosta, järkytyksestä. Helvetinvuoren kauhuista.

Sun pitää varmaan tehdä lastensuojeluilmoitus.

Vittuiletko sä?

Totta kai mä vittuilen. Mitä muutakaan mä voisin? Meidän
yläkerrassa asuu umpitylsä ydinperhe. Hellbergin setä tap-
paa sieluaan Patentti- ja rekisterihallituksen konttorissa ja
sen vaimo myy viinaa Alkossa. Poika hiippailee pitkin sei-
nänvierustoja, koska viihtyy paremmin mielikuvitusmaail-
moissaan kuin kulmakunnan räkänokkien kanssa roskiksia
potkimassa. Ei sellainen poika halua ottaa kontaktia has-
suun alakerran tätiin, joka kulkee mustissa vaatteissa ja vär-
jää tukkansa punaiseksi ja jota talon aikuiset kutsuu »dai-
deilijaksi». Vaatii epätavallisen lennokasta mielikuvitusta

päätellä, että tuollaisen perheen isä on sadistinen julmuri ja poika brutaalin perheväkivallan uhri.

Jaakko soitti aamupäivällä ja pyysi lounaalle. Onerva sanoi, että ei ole nälkä, mutta Jaakko väitti, että ihmisen pitää syödä, vaikka ei olisikaan. Onerva ajatteli Jaakon salilla karaistua vartaloa, valppaana tuikkivaa katsetta ja hölöttävää puhetta filosofeista, joiden huolelliseen lukemiseen hänen sinnikkyytensä ei aivan riitä. Tuli yksi niistä hetkistä, jolloin ihmiset tuntuvat epätäydellisyydessään kauniilta, ja Onerva suostui lounasseuraksi, vaikka tiesi katuvansa myöntyväisyyttään sitten, kun pitäisi laittaa tietokone kiinni ja hylätä työn alla oleva teksti muutamaksi tunniksi. Matkalla ravintolaan Onerva ehtii lukea viiden pysäkinvälin verran Dag Solstadin romaania, jossa professori Andersen näkee ikkunastaan, kuinka mies kuristaa naisen vastapäisen talon asunnossa. Jahkaileva professori ei saa ilmoitettua rikoksesta poliisille, vaan ajautuu itsesyytösten ja kulttuurikritiikin noidankehään. Solstadin lukemisen lomassa Onerva kuuntelee raitiovaunussa kahden nukkavierun nuorukaisen juttuja. Toinen kertoo kokemuksistaan Santasen tripsitterinä. Santanen puhui kamapäissään Perkele-nimisen enkelin kanssa maailmanlopusta, ja Perkele-niminen enkeli kaivoi Santasen sisäelimiä yksi kerrallaan ulos ja ripusti niitä pyykkinarulle, jossa aurinko kärvensi ne mustiksi rangoiksi. Vitun paska trippi, vitun paska trippi, Santanen hoki palattuaan tolkkuihinsa. Kun nuorukaiset nousevat poistuakseen, toinen heistä kumartuu Onervan puoleen ja sähähtää, että täällä sitä,

saatana, vain luetaan keskellä päivää. Mennessään he nau-
ravat kuin hyvälle vitsille. Onerva ei ehdi sanoa mitään ja
häntä harmittaa ensin sanattomaksi jääminen ja sitten har-
mitus sanattomaksi jäämisestä. Miksi en voi nousta pik-
kusieluisuuden yläpuolelle? Helvetti ei ole toiset ihmiset,
helvetti on kaikkien ihmisten pikkusieluisuus.

Onerva miettii sopivaa kuittausta sähähtäjälle vielä, kun
kohtaa Jaakon ravintolan edessä. Jaakko halaa lämpimästi,
mutta Onervan suusta pääsee, että vitun paska trippi mul-
lakin. Mitä sä tarkoitat, Jaakko kysyy ja kavahtaa askeleen
taaksepäin. Onko sulla kaikki okei? Ei kun mä vaan...
puhun mitä sattuu, Onerva vastaa. He asettuvat pöytään,
vilkaisevat ruokalistaa ja päättävät tilata korvasienirisot-
toa. Mä maksan molemmat, Jaakko ilmoittaa ja vääntää
sudenhymyn naamalleen. Etkö sä olekaan persaukinen,
Onerva kysyy ja Jaakko vastaa, että hänen elämässään on
tapahtunut outoja asioita sitten viime näkemän. Onerva
ei ole varma pystyykö hyväksymään ajatuksen, että Jaa-
kolla on varaa tarjota hänelle lounasta. Onervaa on aina
viehättänyt ristiriita Jaakon pronssisoturin olemuksen ja
Teatterikoulun pudokkaan elämäntodellisuuden välillä.
He ovat naineet kerran, vuosia sitten, eikä se tuntunut
hyvältä, koska siinä oli sukurutsan maku. He olivat liian
hyviä ystäviä vaihtaakseen ystävyytensä lihan iloihin äkil-
lisen kiiman vallassa. Onerva kutsui Jaakkoa seksin Staha-
noviksi, koska niihin aikoihin Jaakko pani ketä tahansa ja
jopa mitä tahansa, jos haarojen välissä oli peniksen men-
tävä aukko ja pikkuisen karvaa aukon yläpuolella. Mä olen

saanut helvetisti rahaa, Jaakko sanoo korvasienirisottoa hotkiessaan ja Onerva ymmärtää sanat ensin väärin, kuulee Jaakon sanovan, että mä olen saanut helvetisti pesää. Onpa yllättävää, Onerva nauraa, mutta tavoittaa sanojen jälkikaiun ja tajuaa, että puhe onkin rahasta. Niin... sä saat yleensä helvetisti sitä, mitä ikinä saatkin. Sä olennoit kasautumisen logiikkaa. Älä vittuile, mulla on perustavanlaatuinen eksistentiaalinen kriisi, Jaakko sanoo ja koputtelee nyrkillä sänkitukkaista kalloaan. Jaakko kertoo sedästään, joka kaatui traktorillaan ja murskaantui kuoliaaksi. Siltä jäi perintö, mutta kaikki perilliset on siirtyneet taivaan iloihin, helvetin lieskoihin tai kosmiseen tyhjyyteen. Jäljellä olen vain mä, ja se perintö, se on ihan hävytön. Jaakko sanoo summan kuin olisi saanut suuhunsa karvahomeisen mansikan. Mä olen aina meuhkannut siitä, että raha haisee, mutta mun sedän raha ei haise, se löyhkää. Tuntuu kuin se mulkku vittuilisi haudan takaa, yrittäisi hukuttaa mut löyhkäänsä. Onerva kysyy, miksi Jaakko ei ole ikinä puhunut sedästään ja Jaakko vastaa, että koskaan ennen ei ole ollut syytä puhua. Se oli inhottava tyyppi, otti multa ritsan pois, kun mä jahtasin kakarana räkättiras-taita. Se ampui mua sillä poskeen kostoksi tai rangaistukseksi ja nauroi mun itkulle. He jatkavat vaiteliaina korvasienirisoton syömistä, ja Onerva luulee, että perintöasia on loppuun käsitelty, mutta Jaakossa herää tarve heittää lisää sanoja setänsä arkulle. Mä vietin lapsena monet kesät sedän mökillä. Mulla oli tapana mennä metsään vierittelemään isoa kiveä ylös ja alas kallion reunaa, jotta saisin olla omissa oloissani. En halunnut olla aikuisten seurassa,

koska se olisi tarkoittanut sedän seurassa olemista. Keran setä tuli samaan aikaan uimaan, painoi mun pään pinnan alle ja sanoi, että nyt taistelet tai hukut. Mä pistin vastaan minkä pystyin, mutta eihän mulla voimat riittäneet. Setä päästi mut viime hetkellä ylös ja nauroi paskaista nau-rua. Etpä ole vahvaa tekoa, se sanoi, olisit joutanut huk-kuu. Varsinainen ihmisvalio, Onerva tuhahtaa ja tuntee samanlaista surua kuin kohdatessaan Luukaksen rappu-käytävässä. Jaakko tekee sormillaan krusifiksin ja piilou-tuu sen taakse. Se oli paha ihminen, paha paha. Mä karko-tin sen elämästäni, kun vapauduin perheen ja suvun kah-leista. Setä vihasi kaikkea. Se vihasi päivää ja yötä, kesää ja talvea, arkea ja pyhää. Se vihasi sotaa ja rauhaa, mennei-syyttä ja tulevaisuutta. Se vihasi sukulaisiaan ja naapurei-taan, suomalaisia ja ulkomaalaisia. Se vihasi kaupunkeja ja luontoa, merta ja maata. Se teki hulluna töitä eikä levän-nyt koskaan, se kapinoi kosmosta vastaan, koska ei voinut olla välillä nukkumatta, se tunsu todellista maailmanraivoa siitä, että ruumis antaa lopulta periksi ja vaipuu uneen, ja kaikki unensa se tietenkin muisti ja vihasi niitäkin, koska unissaan se teki niitä töitä, jotka olisi halunnut tehdä val-veilla. Se hymyili melkein aina ja erityisesti silloin, kun sillä oli pahat mielessään, niin kuin sillä useimmiten oli. Se tiesi, ettei ole hyvästä vihata koko ajan, ja se vihasi vihaa-mista vähintään yhtä paljon kuin rakastamista. Se kävi pari vuotta terapiassa, mutta ei oppinut ymmärtämään it-seään ja vihaansa yhtään paremmin. Se haukkui terapeut-tiaan paviaaniksi ja lisäsi, että paviaaneja hän vasta vihaa-kin. Todennäköisesti se vihasi rahaakin, mutta jatkoi sen

hankkimista, että voisi vihata sitä vielä enemmän. Ne rahat on nyt mun riesana. Maatila ja metsät meni myyntiin, mutta arvopaperiomaisuus jää mun haltuun.

Jaakko murehtii, pystyykö sovittamaan naurettavan suuren perintönsä niukkuutta ja askeettisuutta korostavaan maailmankatsomukseensa. Toivottavasti mä en sekoja, olisi kurjaa havahtua siihen, että alan siteerata sormi pystyssä Ayn Randin ajatuksia itsekkyyden siunauksellisuudesta. *What is good for me is right*. Tiedätkö keneltä Rand omaksui tuon sloganin, jota piti itsenäisesti ajattelevan ihmisen psykologian parhaana ja vahvimpana kuvauksena? Varmaan joltain sarjamurhaajalta, Onerva arvelee ja Jaakko nyökkää. William Hickmanilta. Hickman sieppasi kaksitoistavuotiaan tytön ja vaati lunnaita, mutta lopulta tappoi ja silpoi lapsiraukan. Niin se käy. Et sä lankea Randin houkuttuksiin, Onerva lohduttaa, ei sussa ole lahkolaista henkeä. Randin opetuslapset kutsui itseään kollektiiviksi, vaikka kuvitteli olevansa rationaalisia yksilöitä. Ne ei saaneet tanssia tangoa, foxtrotia tai muita suosittuja tansseja, ainoastaan stepata, koska Randin mukaan steppi on ainoa rationaalinen tanssin muoto. Hääjuhlissa niiden kuului avata *Atlas Shrugged* jostakin satunnaisesta kohdasta ja lukea sieltä ääneen kappale pyhää kirjoitusta. Mun on mahdoton kuvitella sua Rand-hihhulina. Jaakko nielaisee röyhtäysin ja kertoo kaikeksi onneksi aina inhonneensa steppiä. Ehkä mä olen turvassa Randilta, mutta silti mulla on kova urakka pitää rahan löyhkä pois maailmankatsomukseni. Kaikki systeemit on alttiita epäjärjestykselle, Onerva

sanoo, etenkin maailmankatsomukset. Mulla ei ole sel-laista, koska mä suhtaudun vakavahenkisesti entropiaan. Maailmankatsomuksesta on päästävä irti, että voisi nähdä maailman. Pyydän anteeksi latteutta, mutta lainasin tuon Pentti Saarikoskelta. Jaakon silmissä välähtää vahingonilo niin kuin aina silloin kun hän uskoo narauttaneensa kes-kustelukumppaninsa. Hah, Jaakko huudahtaa, ethän sä voi nähdä maailmaa, koska maailmaa ei ole olemassa. On ole-massa vaikka mitä: linnunratoja, planeettoja, alkeishiuk-kasia, ydinsäteilyä, hirmumyrskyjä, valtameriä, kirahveja, lyömäsoittimia, migreeniä, kariesta, vakuutusmatematiik-kaa ja tylsyyttä. Yksisarvisiakin on, ainakin saduissa, ja sadut on olemassa siinä, missä Yhdistynyt kuningaskunta, Suomen tasavalta, FC Barcelona ja Ykspihlajan Reima. Kaikkea saatanaa sitä onkin olemassa, mutta ei maailmaa. Sä et voi osoittaa sormella, että tuo tuossa on maailma, et myöskään näyttää maailmaa minkään havaintoinstru-mentin avulla. Maailmaa ei ole, usko hyvällä. Onerva tyrs-kähtää nauruun ja pahoittelee reaktiotaan, tarkoitus ei ole ivata vakavahenkistä lounaspöytäfilosofia. Jaakko huitai-see kädellään, että mitä näistä, mutta ei pysty täysin kätke-mään narkästystään. Onerva miettii, mitä Jaakko on mah-tanut viimeksi lukea. Kenties Thomas Nagelia ja järkeil-lyt, että there is no view from nowhere. Onerva huomaa korvasienirisoton roiskeita paidallaan ja pyyhkii ne lautas-liinaan. Joillakin ihmisillä on ruokalista tahroina rinnuk-sellaan, Jaakolla on lukulista kaikuina puheissaan. Eli siis maailma on jonkinlainen joukkojen joukko, Onerva sanoo niin asiallisesti kuin pystyy ja Jaakko alkaa puhua urhei-

luselostajan äänellä Heideggerista ja negatiivisesta ontologiasta. Onerva antaa sanojen mennä lävitseen ja keskittyy Jaakon kasvoihin. Jokainen viiva, kaari ja varjostus saavat hänet ajattelemaan, että kosminen kasvojenpiirtäjä ei ole piitannut tuntipalkoista yksityiskohtia viimeistellessään. Lopuksi tuo korkeampi voima on rypistellyt luomustaan hellävaraisesti sieltä täältä, jotta kasvoihin tallentuisi selaista, mitä ei saa loihdittua kynänvedoilla: henkeä, sielua, luonnetta. Negatiivisen ontologian pohdiskelu näyttää helpottavan Jaakon ahdistusta, sillä hän sanoo tarjoavansa ilomielin Onervalle lounasta vastedeskin. Enää ei tarvitse murehtia, jääkö kukkaron pohjalle rahaa seuraavan päivän tonnikalapurkkeihin.

Elämä on absurdia, Jaakko sanoo, kun he hyvästelevät ravintolan edessä. Me ollaan mitättömän pieniä olentoja valtavassa universumissa. Meidän elämä on vain valonpilkahdus kahden pimeyden välissä, mutta sen aikana ehtii sattua järjettömiä asioita. Älä puhu paskaa, Onerva sanoo. Ei elämä olisi vähemmän absurdia, vaikka me elettäisiin tuhansia vuosia ja oltaisiin Mount Everestin kokoisia. Me oltaisiin silti vain älykkäitä atomeja, joilla on hasuja ajatuksia itsestään. Äläkä murehdi niistä rahoista. Jos ne tekee olon kurjaksi, voit antaa ne pois. Ei kukaan ole tuominnut sua omistamaan varallisuutta. Jaakko puhalttaa kämmeneltään lentosuukon Onervaa kohti. Kiitos, kun olet olemassa, selväjärkinen ystäväni. Mä olen kelannut, että rikastuminen on loppujen lopuksi tuuripeliä, ihan sama saako rahat lottovoittona, perintönä tai yrittämällä.

Toisissa olosuhteissa Apple ei olisi päässyt pois autotallista eikä Steve Jobsista olisi tullut miljardööriä. Se laittoi arvan vetämään ja arpa voitti. Mä en laittanut, mutta sattuma laittoi mun puolesta. Toisissa olosuhteissa mä olisin sama tyhjätasku kuin kuukausi sitten. Näkökulma tuokin, Onerva sanoo. Mä olen huomannut, että ne, joilla on paljon omaisuutta, näkee hirveästi vaivaa todistellakseen, että ne on ansainneet sen. Harvemmin ne vetoaa onneen. Jaakko aikoo sanoa jotain, mutta perääntyy. Miten me kestetään, hän kysyy. Kyllä me kestetään, Onerva vastaa. Meidän on pakko. Jaakko halaa häntä lähtiessään pidättyvämmän kuin tullessaan. Jostain kuuluu jarrujen kirskuntaa ja peltien ryskettä. Kuolevaisilla on kiire.

»Miten käy, kun kultakausi päättyy?«

»MÄ KIRJOITAN sellaisia romaaneja, joissa pienille käy huonosti, kun isot kiusaa niitä. Sellaista voi kuvata realistisesti tai humoristisesti. Mä kuvaan humoristisesti eli totuudenmukaisesti. Realismi on suurinta huijausta, koska se näyttää näkyvän maailman, mutta ei todellista maailmaa.»

Melender on prosaisti, joka suunnittelee tuhatsivuista romaaninimeltä 700 veljestä, tiiliskiveä Suomen sodanjälkeisestä historiasta. Inspiraatiota odotellessaan ja edellisen romaanin viimeistelyä paetakseen hän erehtyy kustantamon juhliin, saunareissulle Lohjalle ja vangiksi suomalaiseen miesproosakertomukseen.

Onerva on esseisti, joka yliarvioi lukijakuntaansa kirjoittamalla tunnustuksellisen esseen siitä, kuinka hän kammoaa lapsia. Tarpeetonta sanoakaan, Onervasta tulee somemaailman sylkykuppi ja julkisuuden inhokki. Ehkä siksikin hän huolestuu yläkerran Luukas-pojasta – onko hiljaisen pojan kotona kaikki hyvin?

Rautakausi on yhtä aikaa salaivainen ja lämmin romaani muutoksista ja murtumista, yhteiskunnallisista ja henkilökohtaisista.

	
www.wsoy.fi	84.2 ISBN 978-951-0-42157-4